

Міністерство культури і інформаційної політики України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»
(назва факультету)

Кафедра живопису
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної роботи бакалавра

**на тему : Сюжетно-портретна композиція
«Охоронець снів»**

Виконав: студент 4 курсу

спеціальності 023 «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»
(шифр і спеціальність)

освітньо-професійна
програма Станковий живопис

_____ **Шпота С.І.**
(прізвище та ініціали)

Керівник Деркач М.І.
(прізвище та ініціали)

Харків
2025

Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»

Кафедра станковий живопис / денна форма навчання

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри живопису

Ковальова М.М.

«07 травня 2025 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТУ

ШПОТА Софія Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Портретно-жанрова композиція «Охоронець снів»

Керівник проекту (роботи) Деркач Микола Іванович

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від « 05 » травня 2025 року № 118-ОС

2. Строк подання студентом проекту (роботи) червня 2025 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи): Зібраний підготовчий матеріал під час переддипломної практики

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- *Обґрунтування актуальності теми;*
- *Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів;*
- *Аналіз аналогів;*
- *Розробка авторської концепції рішення теми;*
- *Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;*
- *Технологічні та живописні засоби виконання оригіналів;*
- *Висновки;*
- *Список літератури;*
- *Ілюстративні матеріали.*

5. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання_17 квітня 2025_

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	<i>Затвердження теми дипломної роботи</i>	<i>Травень</i>	
2	<i>Аналіз аналогів</i>	<i>Квітень Травень</i>	
3	<i>Розробка авторської концепції рішення теми</i>	<i>Квітень Травень</i>	
4	<i>Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;</i>	<i>Квітень Травень</i>	
5	<i>Затвердження ескізів рішення теми</i>	<i>Травень</i>	
6	<i>Систематизація інформації до пояснювальної записки</i>	<i>Травень</i>	
7	<i>Виконання оригіналів дипломної роботи</i>	<i>Травень Червень</i>	
8	<i>Оформлення пояснювальної записки та дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	
9	<i>Захист дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	

Студент _____ Шпота С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____ Деркач М.І
(підпис) (прізвище та ініціали)

Анотація

Дипломна кваліфікаційна робота «Охоронець снів» ґрунтується на дослідженні українського портретного живопису, його символіки та ролі традиційних мотивів у формуванні художнього образу. Центральною ідеєю картини є поєднання елементів української культури, природного середовища та містичного спокою.

Для досягнення цієї мети проведено ґрунтовний аналіз історичного контексту, етнографічних особливостей та символіки, що впливали на художні підходи до зображення жінок у різні періоди. Важливим етапом в створенні власної інтерпретації теми є вивчення аналогів та аналіз творчості видатних майстрів, які у своїх творах відображали жіночі образи і прагнули передати національну самобутність, жіночу красу і характер через вибір сюжетів, колористики і етнографічні особливості різних регіонів України.

У центрі композиції зображена молода дівчина в традиційному українському вбранні, що сидить на тлі квітучого саду, випромінюючи відчуття гармонії та внутрішнього спокою. Її образ доповнює рудий котик, який мирно спить у неї на руках, символізуючи тепло, затишок та енергію сонця. Поряд – чорний кіт, що виконує роль охоронця снів, створюючи невидимий бар'єр між світом реальним і світом сновидінь, забезпечуючи захист та внутрішню рівновагу героїні.

В роботі описані головні етапи створення художнього образу в живописній картині, а саме композиційні пошуки, технологічні і живописні засоби.

Abstract

The diploma qualification work "Guardian of Sleep" is based on the study of Ukrainian portrait painting, its symbolism and the role of traditional motifs in the formation of an artistic image. The central idea of the painting is a combination of elements of Ukrainian culture, the natural environment and mystical peace. To achieve this goal, a deep analysis of the historical context, ethnographic features

and symbolism that influence artistic approaches to the depiction of women in different periods was carried out.

An important stage in creating a personal interpretation of the topic is the study of analogues and analysis of the works of outstanding masters who reflected female images in their art and sought to convey national identity, female beauty and character through the choice of plots, color schemes and ethnographic features of different regions of Ukraine. In the center of the composition is a young girl in traditional Ukrainian clothing, sitting against the backdrop of a blooming garden, radiating a sense of harmony and inner peace.

Her image is complemented by a red cat sleeping peacefully in her arms, symbolizing warmth, comfort and solar energy. A black cat sits nearby, acting as a guardian of dreams, creating an invisible barrier between the real world and the realm of dreams, providing the heroine with protection and inner balance.

The work describes the main stages creating of an artistic image in a painting, namely: compositional search, technological and pictorial techniques.

ЗМІСТ

1. ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТЕМИ.....	7
2. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛІВ.....	9
3. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ.....	10
4. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ РІШЕННЯ ТЕМИ.....	14
5. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПОШУК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ ВТІЛЕННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ.....	15
6. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ЖИВОПИСНІ ЗАСОБИ ВИКОНАННЯ ОРИГІНАЛІВ.....	17
7. ВИСНОВКИ.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	20
ДОДАТКИ	
ДОДАТОК А Список ілюстрацій.....	23
ДОДОТОК Б Альбом ілюстрацій.....	24

1. ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТЕМИ

Віддзеркалення жіночої теми в світовій художній традиції має глибоке коріння і різноманітне трактування. В залежності від історичного і культурного контексту певної епохи, численні жіночі образи відігравали ключову роль в образотворчому мистецтві, зокрема в живописі. Протягом століть митці виспівували жіночу красу і зображали жінок в різних її іпостасях. Обрана мною тема диплома також пов'язана з втіленням жіночого образу в портреті і демонструє взаємозв'язок з українською культурою.

Український портретний живопис – явище унікальне, пройшовши довгий шлях від сакральних до світських образів, увібравши в собі кращі здобутки європейського мистецтва і національних чинників. Жіночі портрети складають яскраву сторінку портретного жанру українського мистецтва. Певний історичний період залишав власний відбиток на формування образної системи жіночих зображень. Митці прагнули показати не лише красу і жіночність, а й її соціальний статус. Соціальні процеси, що проходили з середини XIX століття вплинули на демократизацію суспільства. В мистецтві, зокрема в живописі набула поширення селянська тематика. Художників цікавив побут, звичаї, обряди селянства. Визначні для українського мистецтва художники: Тарас Шевченко, Ілля Рєпін, Микола Пімоненко, Олександр Мурашко, Семен Прохоров створили надзвичайно цікаві жіночі образи, в яких розривалася глибока національна складова.

Така ж тенденція зберігалася на протязі всього XX століття. Національна пам'ять зберігалася через зображення в мистецтві українських мотивів, портретів жінок в національному вбранні, що стало одним із проявів українського духу і народної культури. Яскравим і самобутнім в цьому сенсі є творчість Федора Кричевського, Тетяни Яблонської, Віктора Зарецького, Алли Горської, Антона Коцки та інших знаних українських митців.

Наразі, коли наша країна виборює свою незалежність зі зброєю в руках - «музи не мовчать!». В сучасному мистецтві спостерігається надзвичайно

великий інтерес до жіночої теми. Здебільшого жінка зображується в ролі матері, Березини, захисниці. Проте, чимало художників приділяють увагу створенню саме типового образу жінки в українському вбранні. Зауважимо також, що жіночі образи часто доповнюються певною символікою: квітами чи присутністю тварин.

2. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛІВ

Виконання практичної частини кваліфікаційної роботи на тему «Охоронець снів» зумовило глибоке дослідження історичного розвитку українського портретного живопису, зокрема різних аспектів у відображенні жіночих образів. Центральною ідеєю є створення образу молодої жінки, яка уособлює українську культуру та зв'язок із народними традиціями. Для цього необхідно ретельно вивчити історичний контекст, етнографічні особливості та символіку, що формували художні підходи до зображення жінок у різні періоди.

Український портретний живопис почав активно розвиватися у середині XIX століття, коли митці все більше зверталися до реалістичних та романтичних мотивів. У цей період художники прагнули передати національну самобутність, що проявлялося у виборі сюжетів, колористиці та деталях одягу. Важливу роль відіграли такі майстри, як Ілля Рєпін, Микола Пимоненко, Олександр Мурашко, Іван Труш, які у своїх роботах відображали українську жіночу красу, силу та зв'язок із природою.

Жіночий образ у портретному живописі часто доповнювався традиційним українським вбранням, яке мало не лише декоративне, а й символічне значення. Вишиванка з її орнаментами передавала регіональні особливості та духовні цінності, головні убори – вінки, хустки, очіпки – підкреслювали статус жінки, а прикраси, такі як намисто, дукачі, коралі, доповнювали образ і мали оберегове значення.

3. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ

Вивчення аналогів, дотичних до теми диплому є досить важливим етапом роботи. Аналіз творів видатних майстрів дозволяє визначити ключові тенденції в зображенні жіночих образів, типологічні відмінності, а також стилістичні особливості, що формувалися в різні історичні періоди.

Знаковою є картина Тараса Григоровича Шевченка «Катерина», що була написана у 1842 році (іл.1), вочевидь за мотивом однойменної поеми Т.Шевченка. Серед його малярського доробку ця робота вважається хрестоматійною і була написана автором «для народу»[30]. В образі молодої зажуреної української дівчини, Т.Шевченко розкриває глядачеві не лише особисту драму, а й трагічну долю самої України. Композиційна побудова, кольорова гама та знакова система, працюють на глибоку змістовну складову. Це яскраво підтверджується багатьма дослідниками творчості Кобзаря. «Через образи-символи та знакові деталі образ Катерини набуває більш глибинного значення: не лише вміщує утвердження гідності жінки, а й трактується як образ-символ України, наповнений сакральним значенням», - зазначає Марія Фока[30].

Яскраво звучить українська тема в численних образах, створених на полотні визначним художником, нащадком козацької старшини Іллею Юхимовичем Рєпіним. Він створив цілу низку сюжетних композицій і портретів, де розкривається національний характер. Звернемо увагу на жіночий портрет «Українка біля тину» (іл. 2), що була написана у 1876 році. В цей час, як відомо всі прояви українства зазнавали утисків з боку імперської політики. Картина була написана в Парижі, що свідчить про надзвичайну велику любов до України. Перед нами молода дівчина, що стоїть біля тину, одягнена в українське вбрання. Цікаво, як сам художник пише з Чугуєва в листі В.Стасова 11 листопада 1876 року про національний український костюм. «Тільки українки і парижанки уміють зі смаком

одягатися! Ви не повірите, як чарівно одягаються дівчата, парубки теж ловко... це справді народний, зручний і витончений костюм... А які дукати, намисто!!! Головні убори, квітки!!! А які обличчя!!! А яка мова!!! Просто диво, диво і диво!!!»[8]. Він зображає дівчину на тлі типового українського пейзажу, образ випромінює спокій і гармонію. А ще в ньому присутня певна загадковість...Про що її думки?

В творчий спадщині Миколи Пимоненка – найвідомішого майстра пензля, що створив галерею жіночих образів. Це яскраві узагальнені портретні зображення жінок за роботою в полі, на святах, в звичайний побутових сценах. Підкреслюючи національну ідентичність, красу, гідність і характер, митець створює реалістичні образи. В якості аналога до кваліфікаційної роботи можна обрати «Портрет українки» (іл. 3). Молода дівчина зображена на тлі квітучого саду, що є також дуже поширеним мотивом в українському мистецтві.

Визначне місце в історії національного мистецтва посідає постать Олександра Мурашка. Він стає справжнім співцем фарби і сонця. Зазвичай ми не знайдемо в картинах О.Мурашка соціальної складової. Живописні полотна на селянську тематику художник представляє як свято, забарвлене декоративністю. Так, в програмному полотні «Селянська родина» (іл. 4) перед нами інтер'єр справжньої української хати з іконами в куту, що залита сонячним світлом і на передньому плані три постаті: доньки, матері і батька як уособлення мотиву трьох віків, поширеному в мистецтві. В наступній картині «Неділя» (іл. 5), що була написана в 1911 році митець зобразив трьох юних сільських дівчат на тлі білої стіни. Яскраве свідчення, що О.Мурашко поєднав європейські імпресіоністичні тенденції з реалістичною живописною школою.

Наступні дві роботи належать Семену Прохорову, учню Іллі Рєпіна і майстру реалістичної школи живопису, який працював довгий час в нашій Академії з першої третини ХХ століття. Його численні портрети українок в національному строї, написані з великою любов'ю. «Українська дівчина» (іл.

б) і «Українка» (іл. 7). Так, вона зазначає, що період 1920–1930-х рр. був позначений розвитком харківського станкового портрету, що характеризувалося зверненням до мотивів українських орнаментів, зображенням дівчат у національному вбранні та прикрасах. [19].

З середини XX століття, коли українське мистецтво розвивалося в руслі соцреалістичного канону і будь-які прояви національного в мистецтві були не можливі, поряд з чудовими образами Федора Кричевського, Тетяни Яблонської, художників-авангардистів ми можемо спостерігати унікальне явище – Закарпатську живописну школу. До якої відноситься творчість Антона Коцьки. Художники цього художнього осередку зберегли яскравість соковитість фарб та національну ідентичність. На тлі пейзажів митці створювали узагальнені образи, сповнених краси, особливої естетики (іл. 9).

З початку XXI століття в образотворчому мистецтві України, зокрема в живописі зберігається надзвичайно висока увага митців до інтерпретації жіночої теми. Жінка виступає в різних ролях, а саме: матері, берегині, мисткині або музи, що надихає на творчість. Сучасні художники, як і багато років тому, звертаються до української культури, звичаїв, обрядів – безмежного джерела тем і мотивів. Продовжуючи, таким чином, відродження національної ідеї. Особливого значення жіноча тема набуває з 2022 року – початком повномасштабної агресії росії проти України.

В контексті нашої роботи знаковою є творчість Ірини Калюжної – вже доволі відомої як в Україні та і за її межами. Тема жінки в її мистецтві посідає центральне місце. Необхідно зауважити, що мисткиня вже давно колекціонує одяг, та інші елементи українського строю. В 2015 році в одній із галерей Харкова відкрилася велика експозиція з красномовною назвою «Краса по-українські», на якій були репрезентовані жіночі портрети в українському вбранні. Роботи «Червона калина» (іл. 11) та «Княгиня» (іл. 12) належать до цієї серії. Проте, значна частина творчого доробку І.Калюжної так чи інакше присвячена українській тематиці.

Ірина Калюжна – виучениця Харківської живописної школи, яка гідно продовжує славні здобутки реалістичного мистецтва. Жіночі образи, зокрема ті, що зображені в традиційному українському вбранні, демонструють красу, гідність і національний характер української жінки [19].

Мисткиня Катерина Білетіна з Одеси, в творчості якої портрет посідає важливе місце є автором проєктів «Беззахисність перед красою», «Традиційні українські народні строї» та «Український портрет». Ідея створити галерею українських облич з'явилася в 2004 році, з часів Помаранчевої революції. За 17 років К.Білетіна намалювала більше 200 портретів наших сучасників, використовуючи деталі народного вбрання, які, на погляд художниці, надають образу особливу естетичну виразність [12]. Більшість моделей художниця зображає замріяними, задумливими, відкриваючи психологічну складову образу. Необхідно зауважити, що творчість І.Калюжної і К.Білетіної, а також багатьох сучасних художників наближує своєрідна театралізація образів, тобто створення костюмованого портрету. Річ в тому, що в звичайному житті всі моделі не носять постійно такий одяг, тому ще більш стає цікавим для автора, що прагне створити повноцінний художній образ, як при цьому змінюється людина.

В контексті авторської концепції, необхідно звернути увагу на публікацію Софії та Еліни Триколенко «Коти в сучасному українському мистецтві, де авторки позиціонують тварин, в даному випадку котів, як джерело натхнення для багатьох митців. Так, вони пишуть: «Чимало митців тим чи іншим чином зображували котів. Коти були як основним центром композиції, так і елементом доповнення. Вони доповнювали роботи у різноманітних жанрах, оживлюючи пейзажі та натюрморти, вносячи характерність у портрети» [26, с. 2]. Зрозуміло, що однією з причин, зображення котів в мистецьких творах зумовлено бажанням авторів закарбувати в мистецтві своїх домашніх улюбленців. Гарним прикладом можна назвати картину Я.Смірної «Український вайб»(іл. 13).

4. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ РІШЕННЯ ТЕМИ

Авторська концепція картини «Охоронець снів» ґрунтується на поєднанні елементів української традиції, гармонії з природою та містичного спокою. В центрі полотна молода дівчина в українському вбранні, що сидить на тлі квітучого саду. Її постать випромінює гармонію та спокій. На руках вона тримає рудого котика, який мирно спить, відчуючи себе в безпеці. Рудий колір як оберіг символізує тепло і сонячну енергію, що зігріває дівоче серце. А поряд сидить чорний кіт. Його роль – охоронець снів, що захищає спокій. Він символізує невидимий бар'єр між світом реальним і світом сновидінь. В культурній традиції коти чорного кольору асоціюються з магією, що має потужну енергетику, інтуїцію.

Поряд сидить чорний кіт, який пильним поглядом стежить за навколишнім світом. Його роль – бути охоронцем снів, захищати спокій і гармонію від зовнішніх загроз. Він символізує невидимий бар'єр між світом реальним і світом сновидінь, між відчуттям безпеки та таємничістю незвіданого. У культурній традиції чорний кіт часто асоціюється з магією, інтуїцією та потужною енергетикою, що дає відчуття впевненості. З людських переказів відомі випадки коли кішки попереджали господаря про небезпеку.

Сад навколо дівчини наповнений квітами, що символізують Україну. Вони не лише створюють естетичну красу, а й вказують на зв'язок з природою і українською культурою. У цьому середовищі реальність переплітається зі світом сновидінь, а простір навколо героїні стає оазою спокою, де час ніби завмирає. Цей твір є уособленням внутрішньої гармонії і рівноваги, що так необхідна людині у всі часи.

5. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПОШУК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ ВТІЛЕННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ

Композиція (від лат. *compositio* – складання, зв'язування) – структурна побудова художнього твору, суголосся його частин, обумовлені його художнім змістом [17, с. 223].

Згідно авторської концепції твору «Охоронець снів» композиційні пошуки зосереджені навколо центральної фігури – молодій дівчині, одягненої в традиційне українське вбрання: вишиванку, спідницю, голова прикрашена вінком з квітів з кольоровими стрічками, що додають певної динаміки та символізму живописному полотну. Вона сидить фронтально, що підкреслює її значущість у сюжеті та встановлює прямий контакт із глядачем. На її руках мирно спить рудий котик, що символізує затишок, тепло та довіру. Поряд, насторожено сидить чорний кіт, ніби оберігаючи сон і спокій маленького друга та самої дівчини. Його присутність додає картині загадковості й натяку на глибший, потаємний зміст. Постать дівчини оточують квіти – символ гармонії і зв'язку з природою. Насичені фарби квітів створюють контраст із спокійним, врівноваженим образом дівчини.

Баланс у композиції досягається завдяки гармонійному розташуванню всіх елементів, що взаємодіють між собою, створюючи єдине цілісне художнє середовище. Центральна фігура виступає емоційним та смисловим ядром твору, привертаючи увагу глядача та задаючи головний настрій картини. Навколишній простір – квіти, коти, українське вбрання – не лише доповнює загальну композицію, а й відіграє ключову роль у розкритті характеру та внутрішнього світу персонажа. Елементи природи та символічні деталі підкреслюють взаємозв'язок між персонажем і навколишнім середовищем, створюючи атмосферу гармонії та єдності.

Особливу роль у створенні динаміки відіграє вінок із квітів, прикрашений різнокольоровими стрічками, які додають руху й легкості образу. Стрічки створюють враження плавного переходу між станами –

спокоєм і динамікою, реальністю й символізмом. Цей художній прийом надає картині не лише естетичної виразності, а й концептуальної глибини, перетворюючи її на справжній візуальний наратив, що відкриває перед глядачем історію, закладену у кольорах, формах та символах.

Завдяки ретельному опрацюванню деталей, гра світла й тіні створює багатошаровий ефект, додаючи композиції глибини та просторової перспективи. Поєднання реальних та метафоричних елементів у картині збагачує її художній зміст, надаючи кожному фрагменту особливого значення у загальній концепції твору.

6. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ЖИВОПИСНІ ЗАСОБИ ВИКОНАННЯ ОРИГІНАЛІВ

Композиція картини передбачає використання вертикального формату розміром 100 × 70 см. Полотно було попередньо заґрунтоване для створення базового шару, що забезпечує краще зчеплення фарби, після чого його закріпили на дерев'яний підрамник.

Перед початком роботи над полотном були виконані композиційні пошукові ескізи та попередні замальовки, які допомогли визначити композиційну рівновагу та розташування об'єктів. У процесі створення картини використано олійні фарби теплих, насичених кольорів, що роблять зображення виразним та емоційно насиченим.

Особливу увагу приділено опрацюванню обличчя дівчини, адже саме його вираз передає внутрішній стан образу, встановлюючи емоційний зв'язок із глядачем. Тонке опрацювання рис, гра світлотіні та ретельне моделювання форм додають глибини та реалізму, роблячи портрет не лише естетично витонченим, а й емоційно проникливим. Вінок із квітів, що прикрашає голову дівчини, відіграє значущу символічну роль, підкреслюючи зв'язок із національними традиціями. Його барвистість та органічність доповнюють загальну композицію, додаючи легкості та гармонії. Різнокольорові стрічки, що плавно спадають з вінка, створюють ефект руху, надаючи образу динаміки та живої енергії.

Для досягнення необхідного ефекту та текстури використано техніку широкого мазка, що додає малярській поверхні експресивності та виразності. Опрацювання деталей, особливо в місцях взаємодії світла і тіні, підсилює візуальну глибину й об'ємність образів, роблячи їх реалістичними та емоційно насиченими.

Завдяки гармонійному поєднанню традиційних художніх прийомів із сучасним баченням, картина постає як багатошарова мистецька композиція, яка не лише відтворює зовнішню красу, а й глибоко передає внутрішній світ та емоційну сутність зображеного персонажа.

7. ВИСНОВКИ

Сюжетно-портретна композиція «Охоронець снів» є мистецьким втіленням української культури, зокрема однієї з її найцікавіших сторінок – образу жінки. Вона акцентує увагу на збереженні національних традицій та їх актуалізації в сучасній художній традиції.

У процесі роботи над дипломом було проаналізовано низку публікацій, присвячених розвитку художнього втілення жіночих образів в українському мистецтві. Це дозволило дослідити еволюцію мистецьких підходів, що формували образ жінки в різні періоди, а також визначити їхню роль у культурному контексті.

Авторська концепція картини ґрунтується на поєднанні елементів української традиції, гармонії з природою та містичного спокою. В центрі полотна молода дівчина в українському вбранні, що сидить на тлі квітучого саду. На руках вона тримає рудого котика, який мирно спить, відчуючи себе в безпеці. Рудий колір як оберіг символізує тепло і сонячну енергію, що зігріває дівоче серце. А поряд сидить чорний кіт. Його роль – охоронець снів, що захищає спокій. Він символізує невидимий бар'єр між світом реальним і світом сновидінь. В культурній традиції коти чорного кольору асоціюються з магією, що має потужну енергетику, інтуїцію.

Сад навколо дівчини сповнений квітів, що символізують Україну. Вони не лише створюють естетичну красу, а й вказують на зв'язок з природою і українською культурою. У цьому середовищі реальність переплітається зі світом сновидінь, а простір навколо героїні стає оазою спокою, де час ніби завмирає. Цей твір є уособленням внутрішньої гармонії і рівноваги, що так необхідна людині у всі часи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова Н. Українське образотворче мистецтво як невід'ємний чинник етнозбереження на націєтворення. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Українознавство. 2009. Вип. 13. С. 18–28
2. Антонович Д. Олександр Мурашко (1875–1919). Прага: Видво укр. молоді, 1925. 287 с.
3. Антонович Є., Удріс І. Нариси з історії українського мистецтвознавства. Історія українського мистецтва в працях вчених київської школи кінця ХІХ - початку ХХ століття: навчальний посібник. Київ - Кривий Ріг: ПП Видавничий дім, 2004. 273 с.
4. Байер П. Жіночий образ в історії мистецтва. Київ: Мистецтво, 2010. 216 с.
5. Барабаш С. Сучасне українське мистецтво. Київ: Видавництво Києво-Могилянської академії, 2019. 379 с.
6. Беззахисність перед красою: Мисткиня Катерина Білетіна про жіночу вроду [Електронний ресурс] // womo : [Сайт]. –Текст. і граф. дані. – [Б.М.]. – Режим доступу: <http://womo.ua/bezzahisnistpered-krasoyu-mistkinya-katerina-biletina-pro-zhinochu-vrodu>
7. Васик М. Словник термінів і поняття з художньої культури. Львів: Українська Академія Друкарства, 2011. 558 с.
- 8 .Герасимчук В. Безсмертя Рєпіна, або Рєпін і Україна. Режим доступу: <https://litgazeta.com.ua/articles/valerij-herasymchuk-bezsmertia-riepina-abo-riepin-i-ukraina/>
9. Дем'янова Н. Символіка образів в українському живописі (на прикладі теоморфних, антропоморфних і зооморфних зображень). Режим доступу <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/6369/1/27.pdf.pdf>
10. Дергачова Т. Словник мистецьких термінів. Краматорськ, 2020, 148 с.
11. Іванов О. Техніка та технологія живопису. Київ: Генеза, 2012. 135 с. 37

12. Катерина Білетіна – портретист світового рівня. Режим доступу: <https://artchili.com.ua/katerina-biletina-portretist-svitovogo-rivnya/>
13. Ковальчук Т. Історія живопису: від античності до сучасності. Львів: Світ, 2020. 312 с.
14. Корж-Радько Л. А. Компаративний аналіз портретного живопису в українському мистецтві кінця XIX – початку XX ст. Режим доступу: <https://www.visnik.org.ua/pdf/v2013-03-31-korzh-radko.pdf>
15. Кубріш Н. Історіко-художній контекст образу жінки у мистецтві кінця XIX - початку XX сторіччя / Н. Кубриш // [МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія](#). 2006. Вип. 3. С. 192-203. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mist_2006_3_24
16. Михайленко П. Національні мотиви в українському живописі. Львів: Палітра, 2018. С.85.
17. Пічкур М. Теорія і практика композиції. Начальний посібник. К. Ліра-К. 2022. 247 с.
18. Петров М. Жіночий образ у контексті сучасного мистецтва. Київ: Мистецтво. 2019. С. 382
19. Пономаренко М. В. Художньо-стилістичні особливості станкового портрету в живописі Харкова XX - XXI ст. Режим доступа: <https://uacademic.info/ua/document/0416U000853>
20. Прокопенко Н. Живопис: історія і теорія. Харків: Фоліо, 2013. 184 с.
21. Рубан В.В. Український портретний живопис першої половини XIX ст. – К.: Наукова думка, 1991.
22. Скрипник Г. Історія українського мистецтва: нові наукові контексти та суспільні виклики. Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Зб. наук. пр. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2008. Вип. 8. С. 3–10.
22. Сотська Г., Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. Херсон: Стар, 2016. 152 с.
24. Статті про українських художників. URL: <https://uartlib.org/article/>

25. Тимошенко, О.В. Український живопис: національні особливості та тенденції. Київ: Наукова думка, 2017. 178 с.
26. Триколенко С., Триколенко Е. Коти в сучасному українському живописі <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-2-126-1>
27. Унковський А. А. Живопис: питання колориту. Київ: Видавничий центр Академія, 2012. 432 с.
28. Шаповал, Н. І. Культура і мистецтво в Україні: національні особливості. Київ: Наукова думка, 2015. 135 с.
29. Шевнюк О. Л. Словник термінів образотворчого мистецтва: Навч. посіб: Вид. 2-ге, виправлене і доповнене. Київ, 2015. 100 с.
30. Фока М. «Катерина» Т. Шевченка: закодований смисл картини. Режим доступу: <http://arts-series-knukim.pp.ua/article/view/158218/157600>
31. Яремків, М. М. Композиція: творчі основи зображення: навч. посібн. для вищ. навч. закл. Тернопіль, 2005. 112 с.